

Terminologia i esport

La terminologia de les curses de Fórmula 1: entre la planificació i l'espontaneïtat

NEUS FAURA
Universitat Autònoma de Barcelona

Doctora en Filologia Catalana
i professora de llengua catalana de la
Universitat Autònoma de Barcelona.
La seva àrea de recerca és la llengua
dels mitjans de comunicació, principal-
ment la dels esports, àmbit sobre el
qual ha publicat *Futbol i llenguatge*.
La innovació lèxica a les cròniques
i a les retransmissions futbolísti-
ques (Publicacions de l'Abadia de
Montserrat, 1998) i nombrosos
articles relacionats també amb el
futbol i, darrerament, amb les curses
de Fórmula 1 en revistes i publicacions
especialitzades.

Avui, les curses de Fórmula 1 (F1) s'han conver-
tit, a casa nostra, en un espectacle mediàtic de
primer ordre i el seu poder d'atracció comen-
ça a equiparar-se al que tradicionalment ha
exercit el futbol. La presència de la F1 en els mitjans,
tant en els audiovisuals com en els escrits, és un fet con-
solidat, de tal manera que, si al migdia d'algun dissabte
o d'algun diumenge en què té lloc una cursa se'ns acut
connectar el televisor, el brunzir dels cotxes i el bramular
dels motors serà la música de fons que identificarà
aquells dies i aquelles hores. Així mateix, si anem a les
pàgines esportives dels diaris, sobretot l'endemà d'ha-
ver tingut lloc les curses del cap de setmana, podrem
comprovar que el protagonisme que hi tenen les cròni-
ques d'aquest esport és cada vegada més gran.

Pel que fa a les retransmissions en directe per televi-
sió, els narradors i els comentaristes donen compte no
solament de la cursa i dels fets que s'hi produeixen (evo-
lució dels cotxes en pista, cronometratges, faltes come-
ses, sancions, accidents, problemes mecànics, etc.),
sinó també de tot l'entorn que acompanya el món del
motor i els seus protagonistes, amb la finalitat de man-
tenir viu l'interès de l'espectador fins que no conegui
la classificació final dels pilots. La premsa, per la seva
banda, no estalvia en les cròniques cap mena de detall, i
els interessats potser hi poden trobar informacions més
contrastades que les que hauran sentit en les retrans-
missions en directe.

El llenguatge de la F1 és un llenguatge d'especialitat
sotmès a les característiques d'ús del llenguatge dels
mitjans de comunicació. La seva terminologia, que n'és
el principal element definidor, també manifesta aques-
ta doble pertinença. D'una banda, com a part essencial
d'un llenguatge d'especialitat, es caracteritza per la sis-
tematicitat de la seva estructura i per l'elaboració pla-
nificada de què és objecte. En aquest sentit, molts dels
termes propis d'aquest esport figuren ja normalitzats
en les bases de dades del TERMCAT i, tot i que no hi ha
encara cap diccionari que els reculli per complet, dis-

TERMINÀLIA 1 (2010): 52-?
DOI: ??/????/??/????/??/? · ISSN: 2013-6692

posem d'un *Diccionari de motociclisme* en línia que inclou moltes denominacions que aquest altre esport comparteix amb la F1.

D'altra banda, però, en l'ús en els mitjans de comunicació, aquesta terminologia està supeditada a les necessitats comunicatives que aquests mitjans creen en narradors i comentaristes. Així, si bé fan un ús força freqüent de termes normatius o normalitzats, és també un fet molt habitual la creació espontània de nous termes, necessaris o no. La superabundància de termes que se'n deriva desemboca en fenòmens impropis dels llenguatges d'especialitat, com donar diferents denominacions a un mateix referent (sinonímia), no utilitzar termes ja normalitzats i substituir-los per denominacions de nova creació, utilitzar persistentment anglicismes que ja tenen la forma normalitzada en català, generar termes amb connotacions estilístiques, etc. Tot això, com a conseqüència d'unes necessitats específiques d'expressió i d'estil originades per les diverses funcions que ha d'acomplir el llenguatge en els mitjans de comunicació: en la televisió i, per tant, en la modalitat oral espontània, narrar el desenvolupament de la cursa, analitzar tècnicament les diferents accions, explicar el reglament, comentar els fets paral·lels que es van succeint, entrevistar personatges, etc., i, sobretot, crear emocions, transmetre-les i mantenir l'interès dels espectadors. Moltes d'aquestes funcions tampoc no es descarten en la premsa.

Mostra terminològica

Presentem a continuació un recull de termes de F1 que —sense pretendre que sigui exhaustiu— pot servir de mostra d'aquest doble component al qual ens acabem de referir. És el resultat d'un buidatge dels mitjans següents:

- Retransmissió en directe per TV3 del Gran Premi de Mònaco (16 de maig de 2010).
- Cròniques del mateix esdeveniment i de la sessió d'entrenaments lliures del dia anterior aparegudes en *El 9 Nou* (16 de maig de 2010, p. 20, i 17 de maig de 2010, p. 37-38), i en *El Periódico* (17 de maig de 2010, p. 44-45).

En aquesta relació, hi consta només l'entrada i el context (del qual es pot deduir fàcilment el significat), al final del qual hi ha la sigla del mitjà al qual pertany: (TV3), (EgN-16), (EgN-17) o (EP), seguint l'ordre amb què acabem d'esmentar aquests mitjans.

adherència: «[...] a Mònaco es necessita molta adherència, tan mecànica com aerodinàmica [...]» (TV3).

amortidor: «[...] les molles i els amortidors han de funcionar bé per assumir els sotrats [...]» (TV3).

anar contra les tanques: «[...] a Barrichello se li trenca la suspensió i va contra les tanques» (EgN-17).

arrencada: «[...] només Vettel va fer-ho amb Robert Kubica, però va ser en l'arrencada [...]» (EP).

arrencar: «[...] va arrencar l'últim [...]» (TV3).

aturada a boxes: «[...] amb l'aturada a boxes que obligatòriament hauran de fer Vettel i Webber» (TV3).

aturada al box: «[...] ara no hi ha estratègies en funció de la càrrega de gasolina i les conseqüents aturades al box per esperar el miracle» (EgN-16).

avançament: «A aquest pas, Fernando Alonso batrà el rècord d'avançaments en una temporada» (EP).

avançar: «[...] perquè avançar a Mònaco és gairebé impossible [...]» (TV3).

barra de suspensió: «[...] una de les barres de suspensió s'havia clavat a l'interior del monocasc [...]» (TV3).

bandera de quadres: «I per això va llançar un atac fulminant contra Fernando Alonso quan el cotxe de seguretat va deixar pista lliure perquè els pilots poguessin passar accelerant sota la bandera de quadres» (EgN-17).

barrera antixocs: «[...] guanyar o perdre. La bandera de quadres o la barrera antixocs [...]» (TV3).

blocar: «Les primeres maniobres d'avançament les he viscut amb una mica de frustració, blocat darrere un cotxe més lent i sense espai per avançar-lo» (EgN-16).

box: «De la Rosa s'atura al box per problemes hidràulics [...]» (EgN-17).

«[...] el pilot asturià sortirà de boxes amb el seu Ferrari [...]» (TV3).

canviar pneumàtics: «[...] Vettel canvia pneumàtics, i en la volta següent ho farà Weber» (EgN-17).

canviar rodes. «Alonso s'atura a canviar rodes» (EgN-17).

càrrega de gasolina: «[...] ara no hi ha estratègies en funció de la càrrega de gasolina [...]» (EgN-16).

carrer dels boxes: «Quan el cotxe de seguretat es retira, no fa falta esperar a travessar la meta per avançar, es permet una vegada sobrepassada l'entrada al carrer dels boxes» (EP).

carrera: «[...] és la primera vegada que un pilot català puja al podi d'una carrera d'aquest nivell [...]» (TV3).

«Acabar al davant del seu enemic públic número 1 li hauria donat dos punts més i, sobretot, un regustet per arrodonir una carrera tremenda, apoteòsica» (EP).

carril de boxes: «[...] per haver superat de 10,9 km la velocitat màxima de 60 km/hora al carril de boxes quan es dirigeia [...]» (EgN-17).

circuit urbà: «Tampoc no n'hi havia, però, quan l'any 1983 John Watson va guanyar al circuit urbà de Long Beach després d'haver ocupat la 22a posició de l'engraellat» (EgN-16).

clavada de frens: «[...] que acaba de fer una clavada de frens a la Rascasse que Déu n'hi do!» (TV3).

comissari: «[...] molt complicat de netejar, perquè aquí els marshalls, els comissaris no salten a dintre [...]» (TV3).

constructors: «[...] mentre que Red Bull és el nou líder en constructors» (EgN-17).

- cotxe:** «[...] és un circuit on veus els cotxes fins i tot derrapant a la sortida dels viratges [...]» (TV3).
- cotxe de seguretat:** «I els seus enginyers van encertar al fer-lo entrar en la primera volta quan va sortir el cotxe de seguretat després de l'accident [...]» (EP).
- creuar la línia de meta:** «[...] una interpretació del reglament segons la qual podia avançar abans de creuar la línia de meta [...]» (EgN-17).
- crono:** «[...] el seu equip li va advertir que afliuixés el ritme, que cuidés els frens, quan rebentava el "crono" una vegada i una altra» (EP).
- cursa:** «[...] una cursa accidentada [...]» (TV3).
- derrapar:** «[...] és un circuit on veus els cotxes fins i tot derrapant a la sortida dels viratges [...]» (TV3).
- direcció assistida:** «M'he inquietat quan he tingut un problema amb les marxos llargues i després la direcció assistida s'ha anat endurint» (EgN-17).
- doblats:** «[...] obligat a gestionar les quatre intervencions del cotxe de seguretat en un pista en què ni els doblats ni la proximitat de les tanques de seguretat permeten la més mínima errada» (EgN-17).
- donar volant:** «[...] aquest circuit et demana donar molt de volant [...]» (TV3).
- drivers parade:** «[...] els pilots que estan participant en el drivers parade estan saludant [...]» (TV3).
- dumper:** «[...] s'ha de mirar que els dumpers facin la seva feina, de manera que quan un cotxe passi per un sotrac conservi l'adherència [...]» (TV3).
- embús:** «[...] amb aquest embús, Alonso ha perdut trenta segons [...]» (TV3).
- engraellat:** «Tampoc no n'hi havia, però, quan l'any 1983 John Watson va guanyar al circuit urbà de Long Beach després d'haver ocupat la 22a. posició de l'engraellat» (EgN-16).
- engraellat de sortida:** «[...] per haver superat de 10,9 km la velocitat màxima de 60 km/hora al carril de boxs quan es dirigia cap a l'engraellat de sortida [...]» (EgN-17).
- entrenament lliure:** «[...] Alonso va tenir una errada greu quan estava realitzant la segona sessió d'entrenaments lliures [...]» (TV3).
- envirollar-se:** «Alguersuari s'envirolla al revolt de Santa Devota» (EgN-17).
- escapar-se:** «[...] si no vol que els seus rivals directes se li escapin [...]» (TV3).
- estovar:** «[...] pensa que aquí lo que busques és molta tracció, aleshores has d'estovar el cotxe, per estovar el cotxe has de tenir més moviment d'alçada [...]» (TV3).
- fer fora de la pista:** «Però va tornar a la pista i va esperar Hill per tancar-lo i fer-lo fora de la pista.» (EP).
- frenada:** «[...] però el brasiler va vendre cara la seva pell, massa, perquè va vorejar la sanció al zigzaguejar en les frenades» (EP).
- gir:** «Jarno Trulli no va oposar resistència en el següent gir» (EP).
- graella:** «[...] des de la darrera posició de la graella, sortint des del pit lane [...]» (TV3).
- graella:** «Mark Webber, veterà de la graella, ha trobat la glòria al final de la seva carrera» (EP).
- grip:** «No podia seguir en Mark i hem de saber per què. Cap al final notava un bon "grip" i estava prop del seu ritme [...]» (EgN-17).
- guarda-rail:** «[...] si tens un toc en el guarda-rail la fibra de carbó es destrossa totalment [...]» (TV3).
- impactar contra les tanques:** «[...] quan el Ferrari de l'asturià, amb una roda davantera blocada, va impactar contra les tanques de seguretat del revolt Massenet [...]» (EgN-17).
- intercalar-se:** «Kubica, però, va aconseguir intercalar-se entre els dos pilots [...]» (EgN-16).
- kerb:** «[...] has parlat amb els equips, t'han parlat de si estan patint amb l'alçada d'aquests kerbs, d'aquests pianos [...]» (TV3).
- línia de meta:** «[...] Sergi Canamases encara no ha creuat la línia de meta [...]» (TV3).
- màquina:** «[...] el circuit passa per carrers estrets i vies públiques, voreres, clavegueram i sotracs, un repte per pilots i màquines [...]» (TV3).
- marshall:** «[...] molt complicat de netejar, perquè aquí els marshalls, els comissaris no salten a dintre [...]» (TV3).
- marxa llarga:** «[...] M'he inquietat quan he tingut un problema amb les marxos llargues i després la direcció assistida s'ha anat endurint» (EgN-17).
- matxacar el rival:** «[...] Fernando està conduint com un lleó..., està matxacant el seu rival [...]» (TV3).
- meta:** «Quan el cotxe de seguretat es retira, no fa falta esperar a travessar la meta per avançar, es permet una vegada sobrepassada l'entrada al carrer dels boxs» (EP).
- molles:** «[...] les molles i els amortidors han de funcionar bé per assumir els sotracs [...]» (TV3).
- monocasc:** «[...] una de les barres de suspensió s'havia clavat a l'interior del monocasc [...]» (TV3).
- monoplaca:** «[...] va col·locar el cotxe molt més endavant del que li permetia la qualitat del monoplaca [...]» (TV3).
- pas lent:** «[...] els comissaris de la FIA van decidir imposar 20 segons de penalització a l'alemany — en condicions de cursa li hauria correspost un pas lent pel carril dels boxs [...]» (EgN-16).
- penalització:** «[...] els comissaris de la FIA van decidir imposar 20 segons de penalització a l'alemany — en condicions de cursa li hauria correspost un pas lent pel carril dels boxs [...]» (EgN-16).
- perdre voltes:** «Vaig perdre unes voltes amb Di Grassi [...]» (EP).
- piano:** «[...] després que els salts sobre els pianos o els sotracs tornin al seu estat normal [...]» (TV3).
- pilot:** «[...] el circuit passa per carrers estrets i vies públiques, voreres, clavegueram i sotracs, un repte per pilots i màquines [...]» (TV3).

- pilotatge:** «Amb un pilotatge al límit i uns avançaments valents en la frenada de la xicana del port [...]» (EgN-17).
- pista:** «S'atura Rosberg i torna a la pista rera Schumacher» (EgN-17).
- pista lliure:** «[...] I per això va llançar un atac fulminant contra Fernando Alonso quan el cotxe de seguretat va deixar pista lliure perquè els pilots poguessin passar accelerant sota la bandera de quadres» (EgN-17).
- pit:** «L'equip em va dir que podia avançar després del "pit"» (EP).
- pit-lane:** «[...] avui Fernando Alonso no sortirà de la graella, sinó des del pit-lane [...]» (TV3).
- pit-lane open:** «[...] fins que no apareixia el senyal de pit-lane open no es podia entrar i això feia que més d'un es quedés sense benzina [...]» (TV3).
«Alonso es va veure obligat a sortir del "pit-lane"» (EP).
- pit-stop:** «[...] Pedro Martínez de la Rosa va tornar a viure la cara amarga d'aquest esport, una vegada més per un problema al sistema hidràulic del seu Sauber, quan era 5è i pendent de fer el "pit-stop"» (EgN-17).
- pneumàtics:** Les dades extreteres de les sessions lliures indicaven que els pneumàtics durs aguantarien tot el GP [...]» (EP).
- podí:** «[...] segurament ja tindria algun podí més a la butxaca [...]» (TV3).
- pole:** «[...] Fernando anava per fer la pole, per desgràcia no ha pogut ser [...]» (TV3).
«Tots tres, però, estan sota l'amenaça de Mark Weber, que ahir va encadenar la segona "pole" consecutiva [...]» (EgN-16).
- pole position:** «[...] ahir una altra vegada pole position pel Red Bull [...]» (TV3).
- posició preferent:** «[...] quan el pilot de Renault ja no tenia cap possibilitat de prendre-li la posició preferent [...]» (EgN-16).
- punxada:** «[...] les restes de material poden provocar punxades als pneumàtics [...]» (TV3).
- rebotar el crono:** «[...] el seu equip li va advertir que afluiés el ritme, que cuidés els frens, quan rebotava el "crono" una vegada i una altra» (EP).
- recta de meta:** «El va avançar en la recta de meta (que no ho és a Mònaco) [...]» (EP).
- remuntar:** «[...] hauran de remuntar, de buscar posicions d'avançament [...]» (TV3).
- revolt:** «Alguersuari s'envirolla al revolt de Santa Devota» (EgN-17).
- robar la cartera:** «[...] atenció, Vettel li ha robat la cartera a Robert Kubitz [...]» (TV3).
- rookie:** «[...] a part de quedar-se quart a la classificació, és el segon rookie, el segon en la classificació dels debutants [...]» (TV3).
- safety car:** «Per evitar la imatge d'un cop de bandera de quadres a un cotxe de seguretat i no al líder, el "safety car" es retira a boxs abans, però és només una qüestió d'imatge» (EP).
- saltar-se la ziga-zaga:** «[...] li han ensenyat la bandera blanca i negra, aquesta amonestació crec que per haver-se saltat la ziga-zaga [...]» (TV3).
- sessió lliure:** «Les dades extreteres de les sessions lliures indicaven que els pneumàtics durs aguantarien tot el GP [...]» (EP).
- sistema hidràulic:** «[...] Pedro Martínez de la Rosa va tornar a viure la cara amarga d'aquest esport, una vegada més per un problema al sistema hidràulic del seu Sauber, quan era 5è i pendent de fer el "pit-stop"» (EgN-17).
- sobreescalfament del motor:** «[...] ara el precedeixen els dos pilots del Red Bull en lloc de Jenson Button, víctima d'un sobreescalfament del motor en la primera intervenció del cotxe de seguretat» (EgN-17).
- sortir de la pista:** «[...] va sortir de la pista i el seu Benetton va trencar les suspensions contra el mur [...]» (EP).
- sotrac:** «[...] el circuit passa per vies públiques, voreres, clavegueram i sotracs, un repte per pilots i màquines [...]» (TV3).
- sotragada:** «[...] el cotxe rep les sotragades de la mateixa manera que el pilot les experimenta a la pista [...]» (TV3).
- suspensió:** «[...] les suspensions treballen tremendament, sobretot en aquestes voreres que han de saltar, en aquestes xicanes que posen, aquí és on les suspensions tenen que treballar molt [...]» (TV3).
- tanca:** «[...] a Barrichello se li trenca la suspensió i va contra les tanques» (EgN-17).
- tancar:** «Però va tornar a la pista i va esperar Hill per tancar-lo i fer-lo fora de la pista» (EP).
- tanques de protecció:** «[...] el Ferrari es va estavellar contra les tanques de protecció [...]» (TV3).
«Hülkenberg se'n va contra les tanques de protecció dins del túnel» (EgN-17).
- tanques de seguretat:** «[...] obligat a gestionar les quatre intervencions del cotxe de seguretat en un pista en què ni els doblats ni la proximitat de les tanques de seguretat permeten la més mínima errada» (EgN-17).
- tap:** «[...] sembla que Vettel estigui fent un tap, que estigui bloquejant... el Robert, el Mazza i el Hamilton [...]» (TV3).
- tapar:** «[...] més temps perdria a intentar tapar-lo» (EP).
- taponar:** «[...] en l'avançament, el Ferrari s'ha vist taponat [...]» (TV3).
- tenir un toc:** «[...] en aquest circuit és molt fàcil tenir un toc contra les tanques de protecció [...]» (TV3).
- topada:** «[...] repassem quines topades hem vist en aquest circuit monegasc [...]» (TV3).
- traçat:** «[...] l'asturià es va encarregar de rebotar-les i va entrar a mata-degolla pel sinuós, relliscós i mític traçat monegasc» (EP).
«[...] aquest traçat i aquesta cursa té unes claus, i són aquestes [...]» (TV3).

TAULA I. Ponderació dels termes

Termes normatius (DIEC)	Termes normalitzats (TC)	Termes nous	Anglicismes
adherència	aturada a boxs	anar contra les tanques	drivers parade
amortidor (pref. esmorteïdor)	avançament	barra de suspensió	dumpers
arrencada	avançar	barrera antixocs	grip (IEC adherència)
arrencar	bandera de quadres	canviar pneumàtics	kerb (TC piano)
cotxe	blocar	canviar rodes	marshall (TC comissari)
cursa	box	carrera (cast.)	pit (TC box)
derrapar	comissari -ària (de boxs)	càrrega de gasolina (TC proveïment de carburant)	pit lane (TC línia de boxs)
línia de meta (dins meta)	circuit urbà	carrer de boxs (TC línia de boxs)	pit lane open
meta	cotxe de seguretat	carril de boxs (TC línia de boxs)	pit stop (TC aturada a boxs)
molla	direcció assistida	clavada de frens	pole (TC posició preferent)
pilot	entrenament lliure	constructors	pole position (TC posició preferent)
pista	frenada	creuar la línia de meta	rookie (TC debutant)
podí (pref. pòdium)	gir	crono (TC cronometratge)	safety car (TC cotxe de seguretat)
	graella (de sortida)	doblat (TC corba, revolt)	
	monoplaca	donar volant (cast.)	
	penalització	embús	
	perdre voltes	envirollar-se (TC virolla)	
	piano	escapar-se	
	pilotatge	estovar	
	pista lliure	graella (de la classificació)	
	pneumàtic	engraellat (TC graella de sortida)	
	pista lliure	engraellat de sortida (TC graella de sortida)	
	posició preferent	guarda-rail	
	punxada	impactar contra les tanques	
	remuntar	intercalar-se	
	revolt (TC pref. corba)	màquina	
	sortir de la pista	marxa llarga	
	suspensió	matxacar el rival	
	tancar	pas lent	
	tanca	recta de meta (TC línia d'arribada)	
	viratge	rebotar el crono	
	volta perduda (vegeu perdre voltes)	robar la cartera	
	xassís	saltar-se la ziga-zaga	
	xicana	sessió lliure (TC entrenament lliure)	
	ziga-zaga	sistema hidràulic	
		sobreescalfament del motor	
		sotrac	
		sotragada	
		tanques de protecció	
		tap	
		taponar	
		tenir un toc	
		topada	
		traçat	
		trencar-se la suspensió	
		vorera (TC xicana)	
		zigzaguejar	
		zona de punts	

trencar-se la suspensió: «[...] a Barrichello se li trenca la suspensió i va contra les tanques» (EgN-17).

viratge: «[...] és un circuit on veus els cotxes fins i tot derrapant a la sortida dels viratges [...]» (TV3).

volta perduda: «Hi ha hagut pilots amb volta perduda i cotxes de seguretat [...]» (EgN-17).

vorera: «[...] les suspensions treballen tremendament, sobretot en aquestes voreres que han de saltar, en aquestes xicanes que posen, aquí és on les suspensions han de treballar molt [...]» (TV3).

xassís: «[...] els mecànics estaven reparant el seu xassís [...]» (TV3).

xicana: «[...] les suspensions treballen tremendament, sobretot en aquestes voreres que han de saltar, en aquestes xicanes que posen, aquí és on les suspensions han de treballar molt [...]» (TV3).

ziga-zaga: «[...] atenció a la frenada a la ziga-zaga del port [...]» (TV3).

zigzaguejar: «[...] però el brasiler va vendre cara la seva pell, massa, perquè va vorejar la sanció al zigzaguejar en les frenades» (EP).

zona de punts: «[...] Kobayashi tanca la zona de punts [...]» (TV3).

Ponderació dels termes

En les dues primeres columnes de la taula 1 podem veure, respectivament, el nombre de termes normatius (que ja tenen entrada en el DIEC) i els normalitzats pel TERMCAT, que sumen entre tots cinquanta-un.

En la tercera columna, hi veiem els de nova creació, que en són quaranta-vuit. D'aquests, onze ja compten amb el terme corresponent normalitzat (que consta entre parèntesis precedit de la sigla TC). Aquesta creació terminològica espontània es manifesta no solament amb denominacions per a conceptes que encara

no en tenen (*pas lent, embús o zona de punts*), sinó també amb una denominació (o, fins i tot, amb més d'una) per a conceptes que ja en tenen (*engraellat de sortida per graella de sortida, sessió lliure per entrenament lliure, carril de boxs, carrer de boxs per línia de boxs, tapar, taponar, fer un tap per blocar*). Podem observar, també, que en alguna ocasió es prefereix el terme nou al terme normalitzat (*carrer de boxs per línia de boxs, crono per cronometratge*). Quant als procediments de formació de paraules, la majoria d'aquests nous termes s'han creat per extensió del sentit de mots de la llengua general (*constructor, embús, impactar, sotrac*) i per composició sintagmàtica (*barra de suspensió, tanca de protecció, zona de punts*). Cal dir que també hi ha algunes denominacions expressives, com *clavada de frens, rebentar el crono o robar la cartera* (aquest darrer suposem que provinent del món del futbol) i algun castellanisme o calc del castellà (*matxacar el rival, donar volant*), els quals no superarien els límits de la neologia estilística més o menys efímera.

Pel que fa als anglicismes, que figuren en la quarta columna, sumen un total de tretze, dels quals onze també tenen el terme normalitzat corresponent.

En conjunt, si als termes de nova creació afegim els anglicismes, veiem que es dona un lleuger predomini de l'ús de la terminologia espontània per damunt de la planificada (seixanta a cinquanta-un).

Relacions de sinonímia

En relació amb la taula 2, només cal dir que la sinonímia apareix com una necessitat d'evitar la repetició de termes que s'esmenten molt sovint pel fet de ser elements essencials en l'activitat narrada, i que aquest recurs és facilitat per l'existència de termes anglesos que, per més que s'hagin normalitzat, no deixen d'utilitzar-se.

TAULA 2. Relacions de sinonímia

Sinonímia	
Entre termes catalans	Entre termes catalans i anglicismes
aturada al box / entrada a boxs / visita als boxs	adherència / grip
blocar / tapar / taponar / fer un tap	carril de boxs / línia de boxs / carrer de boxs / pit / pit lane
carrer de boxs / carril de boxs	cotxe de seguretat / safety car
canviar rodes / canviar pneumàtics	piano / kerb
cursa / carrera	aturada a boxs / pit stop
graella de sortida / engraelat de sortida	posició preferent / pole / pole position
anar contra les tanques / impactar contra les tanques	marshall / comissari
cotxe / màquina / monoplaça	
línia de meta / recta de meta	
revolt / gir / doblat	
entrenament lliure / sessió lliure	
tanques / tanques de protecció / tanques de seguretat barrera	
antixocs	
voreres / xicana	

La terminologia espontània al servei de l'estil narratiu

L'èpica també ha penetrat en la narració de les curses de F1 i és un element generador d'estil, com ho ha estat sempre en els altres esports. En F1, fer un avançament o guanyar una posició és l'equivalent a fer un gol en futbol, i la narració d'això demana buscar molta expressivitat en el llenguatge i acompanyar-la d'aquell to agònic propi de les emocions desfermades: «[...] casi [sic] es menja la xicana! [...]»; «[...] és una lluita fratricida! [...]»; «[...] va amb uns pneumàtics masegats!»; «[...] ha perdut una eternitat amb aquest pit stop!»; «[...] els ossos que li vénen ja són més durs de rosegar [...]»; «[...] l'home que té davant Alonso és Hamilton, quin morbo [sic]!», en són uns quants exemples extrets de la retransmissió en directe per TV3.

La profusió terminològica també és un dels trets propis d'aquest estil narratiu. Es presenta per mitjà de la creació espontània i de l'ús d'anglicismes. És un fet reconegut que l'anglicisme, un mot «curt, misteriós i suggerent», amb paraules d'Albert Pla (*Avui*, 25 de maig de 2010, p. 48), sempre dona al discurs aquell plus d'expressivitat de què es considera mancat el seu equivalent català, per més ben dissenyat que pugui ser. Fins i tot es nota en alguns comentaristes una mena

de voluntat explícita d'utilitzar-ne, i passa en alguns casos, que, després de dir el mot anglès, el mateix concepte és repetit en la forma catalana (potser per facilitar-ne la comprensió o per demostrar que el qui ho diu en coneix el significat), i al revés, després de dir un terme català, el mateix concepte és repetit en la forma anglesa (vegeu, en la mostra terminològica, els termes *rookie*, *marshall* i *safety car*). M'aventuraria a dir que la presència notòria d'anglicismes es dona sobretot quan es parla d'esports relativament nous, la terminologia dels quals encara no és prou coneguda pels seguidors, i que aquesta presència és deguda a una mena d'esnobisme que segurament esdevindrà passatger quan aquest esport es conegui millor.

Per acabar totes aquestes consideracions que pretenen ser simplement una aproximació, només voldria remarcar que *planificació* i *espontaneïtat* són dos vessants complementaris i imprescindibles de la formació terminològica: el vessant espontani és un indicador de la vitalitat de la llengua i de la capacitat creativa dels seus usuaris; el vessant planificat és el resultat necessari d'una elaboració estructurada per part de les institucions a qui correspon de fer-ho. I, sobretot en el cas dels esports, és en els mitjans de comunicació on aquesta complementarietat es posa a prova. ✿

Bibliografia

- FAURA, Neus (2009). «El col·loquial de les retransmissions esportives». A: BASSOLS, Margarida; SEGARRA, Mila (ed.). *El col·loquial dels mitjans de comunicació*. Vic: Eumo, p. 137-156.
- CABRÉ, M. Teresa; FREIXA, Judit; SOLÉ, Elisabet (ed.) (2002). *Lèxic i neologia*. Barcelona: Observatori de Neologia. Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra. (Sèrie Monografies; 5).
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2007). *Diccionari de motociclisme en línia* [en línia]. Barcelona: TERMCAT. <<http://www.termcat.cat/dicci/motociclisme/index.html>> [Consulta: 6 de juny de 2010].
- VILA I MORENO, F. Xavier; NOGUÉ PICH, Marina; VILA I MORENO, Ignasi (2007). *Estudis d'implantació terminològica: Una aproximació en l'àmbit dels esports*. Vic: Eumo; Barcelona: TERMCAT.